

Z Mazowsza do Watykanu

Autor: fot.

Sebastian Klochowicz

Zbliżają się Święta Bożego Narodzenia. W instytucjach kultury samorządu Mazowsza tej niecodziennej atmosfery można już doświadczać. Dwa małe dzieła sztuki trafiły właśnie na międzynarodową wystawę „100 szopek w Watykanie”.

Wykonywanie szopek betlejemskich należy do najpiękniejszych zwyczajów związanych z okresem Świąt Bożego Narodzenia. Te najprostsze w swej formie dzieła przypominają nam wciąż najważniejsze wydarzenia z Betlejem sprzed 2000 lat.

Idą święta

Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu (placówka samorządu Mazowsza) wzbogaciło się niedawno o taki właśnie unikatowy eksponat – ceramiczną szopkę bożonarodzeniową autorstwa Jarosława Rodaka. Szopka z Radomia 8 grudnia pojawiła się na wystawie w Watykanie. Jest to cykliczne prestiżowe wydarzenie o charakterze międzynarodowym. W 2023 r. uczestniczyły w nim 22 kraje, a szopki pochodziły z najróżniejszych regionów świata, poza Europą także z Kolumbii, Tajwanu, Filipin, Gwatemali czy Paragwaju. Obejrzało je wtedy ponad 260 tys. osób. – Mamy to szczęście, że kolejny raz obiekt z naszego muzeum staje się ważnym elementem obchodów Świąt Bożego Narodzenia związanym z samą Stolicą Apostolską. W zeszłym roku byliśmy dumni i szczęśliwi, że obraz „Jasełka” z 1888 r., który można u nas podziwiać, znalazł się na karcie z życzeniami Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej przy Stolicy Apostolskiej! Dzięki temu życzenia wraz reprodukcją „Jasełek” rozesłane zostały na wszystkie kontynenty świata – przypomina Leszek Ruszczyk, dyrektor muzeum.

Katarzyna Jendrzeczyk, kierownik Działu Sztuki Nieprofesjonalnej i Kultury Ludowej radomskiej placówki zaznacza, że Jarosław Rodak, autor szopki jest bardzo ważną postacią dla kultury ludowej. Od

kilkudziesięciu lat jest związany z jednym z najważniejszych ośrodków garncarskich – w Rędocinie. Już w 2004 r. został uhonorowany Nagrodą im. Oskara Kolberga – najważniejszym wyróżnieniem w dziedzinie kultury ludowej w Polsce. Gdy w 1974 r. ożenił się z Barbarą Mołdawą, wszedł do jednej z najsłynniejszych rodzin garncarskich. Dziad Barbary, Andrzej Rokita był bowiem jednym z prekursorów garncarstwa w regionie. – Jarosław Rodak wykształcił swój własny charakterystyczny styl, dość monumentalny, surowy, z lekką nutą naiwności, styl, który świetnie współgra z tą tematyką – zauważa Katarzyna Jendrzejczyk. Jego prace, w tym figury świętych i przedstawienia sakralne, zdobyły uznanie w Polsce i za granicą. Znajdują się w wielu kolekcjach – prywatnych i muzealnych. – Udział w watykańskiej wystawie to z pewnością zaszczyt i nobilitacja zarówno dla autora szopki, dla jego rodziny, jak i dla naszej instytucji. Świat dowie się, że oprócz sztuki dawnej czy współczesnej, kolekcjonujemy także sztukę ludową. Nasz dział funkcjonuje od 1979 r., zebrał jedną z ważniejszych w kraju kolekcję prac tzw. artystów naiwnych czy prymitywistów jak np. Nikifor czy Teofil Ociepka. Natomiast od 2013 r. sukcesywnie uzupełniamy ten zasób znaczącymi dziełami kultury ludowej – dodaje.

Historia wciąż żywa

Do tegorocznej edycji watykańskiej wystawy zakwalifikowana została też szopka, którą wybrano spośród nagrodzonych prac zgłoszonych do konkursu plastycznego „Szopka betlejemka. Małe dzieło sztuki” organizowanego w Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu (placówka samorządu Mazowsza). Wydarzenie organizowane jest od ponad dziesięciu lat i podtrzymuje tradycję ręcznego wykonywania szopek. Adresowane jest do dzieci i młodzieży w wieku 6-15 lat. – To, co szczególnie ważne i wzruszające to fakt, że autorką pracy jest Patrycja Tomaszewska, 11-letnia uczennica Szkoły Podstawowej w Starym Gralewie (red. powiat płoński). Praca prezentowana na wystawie watykańskiej przypomina skromną, krytą strzechą, drewnianą szopę dla zwierząt. Charakteryzuje się ujmującą prostotą formy, oszczędnością środków wyrazu i naiwnością, typową dla dziecięcego postrzegania prawd wiary. Poszczególne elementy są wykonane ręcznie z wykorzystaniem naturalnych surowców: drewna, słomy, mchu, szyszek – opowiada Joanna Szewczykowska, kierownik Działu Upowszechniania i Promocji sierpeckiego muzeum. Nasza rozmówczyni mówi także, iż pielęgnowanie tradycji i symbolika szopki w obrzędowości świąt w piękny sposób nawiązują do działalności Muzeum Wsi Mazowieckiej – bo muzeum to historia, która wciąż żyje! Warto dodać, że w sierpeckim skansenie 6 grudnia otwarto wystawę „Boże Narodzenie na Mazowszu”. Pokazywana jest w dziesięciu chatach z przełomu XIX i XX w. oraz wnętrzach dworskich i rokrocznie cieszy się dużym zainteresowaniem zwiedzających. Można zobaczyć m.in. świąteczny wystrój wiejskich izb, w tym snopy zbóż z wykonanymi z opłatka ozdobami i kolorowo ubrane choinki, a także wigilijne potrawy i stroje kolędników. Ekspozycja będzie czynna do końca lutego 2025 r.

Czekając na Boże Narodzenie

Zwiastunami szczególnego nastroju są też inne cykliczne wydarzenia pojawiające się we flagowych kulturalnych placówkach samorządu Mazowsza już od końca listopada. Nic nie zastąpi osobistych doświadczeń i bezpośrednich kontaktów ze specjalnymi atrakcjami przygotowanymi na ten czas. Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie, oddział Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie, do 30 stycznia zaprasza na wystawę „Tradycyjna wieczerza wigilijna”. W pomieszczeniu pełniącym rolę jadalni zarówno w dworku drobnoszlacheckim jak i dworze Aleksandry Bąkowskiej prezentowane są dania wigilijne. Świerkowe drzewka przystrojone są ozdobami wykonanymi ręcznie z papieru, wydmuszek, słomy i sznurka. W pomieszczeniu kuchennym Krzewni – domu, w którym żył i tworzył Aleksander Świętochowski – poznajemy dawne sposoby zdobienia domostw na święta, czyli np. „podłaźniczki”. Muzeum przygotowało też warsztaty, podczas których można poznać staropolskie tradycje, śpiewać kolędy oraz ręcznie wykonać ozdoby choinkowe.

Co na Kurpiach?

A w jaki sposób Kurpie przygotowywali się do świąt? Odpowiedzi na pytanie można z kolei poszukać podczas grudniowych warsztatów etnograficznych odbywających się w Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce. Warsztaty są podzielone na dwa etapy. Podczas części teoretycznej dzieci i młodzież poznają lokalne zwyczaje związane z wigilią. Część praktyczna poświęcona jest wykonywaniu tradycyjnych ozdób choinkowych z bibuły, słomy oraz opłatka.

Jak wyglądały dawne polskie święta można przekonać się dzięki niecodziennym aranżacjom, które pojawiły się w muzealnych chałupach i dworach Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu. Ekspozycje dostępne są również do 30 stycznia. One także sprawiają, że Święta będą Twoim wyjątkowym przeżyciem.

Wiesław Raboszuk, wicemarszałek województwa mazowieckiego (klub KO)

Choinki, własnoręcznie wykonane ozdoby, stoły zastawione wigilijnymi potrawami, kolędy czy odwiedzające domy barwne grupy kolędnicze – wszystko to tworzy wyjątkowy obraz zarówno dla dorosłych, jak i dzieci. Przechowujemy go w pamięci i wyobraźni. To obraz, który wykracza poza granice, kultury i pokolenia, jednocząc nas we wspólnym gobelinie tradycji, miłości i radości. Jest też znakomitą okazją, aby „narodzić się na nowo” i poświęcić swój czas innym. Mazowsze, z całą jego wspaniałością, przyjaźnie łączące tradycje z nowoczesnością jest blisko. Serdecznie zapraszam na świąteczne spotkania w naszym regionie.

[Niezwyczajną świąteczną atmosferę można już poczuć w Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie](#)

[fot. arch. Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie](#)

[Dzieło prezentują Leszek Ruszczyk, dyrektor Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu i Katarzyna Jendrzejczyk, kierownik Działu Sztuki Nieprofesjonalnej i Kultury Ludowej.](#)

[fot. arch. Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu](#)

[Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce można się zapoznać z bożonarodzeniowymi tradycjami na warsztatach. Przychodzą całe rodziny](#)

[fot. arch. Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce](#)

[Patrycja Tomaszewska z nagrodzoną pracą.](#)

[Fot. Dariusz Krześniak](#)

fot. arch. UMWM

UWAGA

Informacje opublikowane przed 1 stycznia 2021 r. dostępne są na stronie archiwum.mazovia.pl